

УДК 327 (477+438) «202»

DOI: 10.30840/2413-7065.3(88).2023.288080

КОНЦЕПТ ЄДНОСТІ ЯК КЛЮЧОВИЙ ВЕКТОР СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ І ПОЛЬЩІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ (КІНЕЦЬ ЛЮТОГО – СЕРПЕНЬ 2022 Р.)

Тетяна БЕВЗorcid.org/0000-0002-0129-1925

доктор історичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу освітніх технологій та популяризації українознавства НДІУ, головний науковий співробітник Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України

Анотація. Дослідження охоплює взаємостосунки та взаємодію України і Польщі у перші півроку повномасштабної війни РФ проти України. У статті побіжно розглянуто питання спільної об'єднаної історії двох країн, позиції польських мислителів на роль України, а також спільного ворога – росіян. Акцент зроблено на тому, що незалежна Польща неможлива без незалежної України, а долі і безпека України та Польщі нерозривно пов'язані. Акцентується увага на знакових подіях, які утверджують єдність у стосунках України й Польщі, зокрема, відзначення 100-річчя їх незалежності у 2018 р., а також Дня Соборності України. Говорячи про єдність як ключовий вектор співпраці між Україною й Польщею, констатуємо, що єдність вимірюють, зокрема, й за такими показниками, як рівень підтримки і взаємодопомоги, рівень довіри до соціальних інститутів, спільність цінностей.

Зазначається, що повномасштабна війна зруйнувала суперечності, насамперед історичні, які були між двома державами. Символічно, що за день до вторгнення керівники держав Люблінського трикутника президенти України Володимир Зеленський, Литовської Республіки Гітанас Науседа та Республіки Польща Анджей Дуда підписали спільну заяву, в якій засудили дії РФ та підтвердили рішучу відданість суверенітету, незалежності й територіальній цілісності України, а також дбаючи про архітектуру безпеки у світі.

Особлива увага зосереджена на питаннях взаємодії країн, президентів та урядів в умовах повномасштабної війни, позиціях лідерів держав, лобюванні Польщею кандидатства України у члени Європейського Союзу, допомоги та підтримки біженцям. Розкрито питання військової та гуманітарної допомоги Україні. Польща стала стратегічним партнером для України. Важливим моментом є те, що не тільки уряд Польщі допомагає Україні, а й польське громадянське суспільство, демонструючи єдність у підтримці українців. Адже Україна бореться не лише за свою безпеку, але й безпеку всієї Європи. Єдність стала ключовим вектором співпраці України та Польщі.

Ключові слова: єдність; Україна; Польща; вектор співпраці; повномасштабна війна РФ проти України.

THE CONCEPT OF UNITY AS A KEY VECTOR OF COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND POLAND IN CONDITIONS OF FULL-SCALE WAR (LATE FEBRUARY – AUGUST 2022)

Tetiana BEVZ

Doctor of Historical Sciences, professor, lead research fellow of the Education Technologies and Ukrainian Studies Popularization Department of RIUS, chief research fellow of Kuras Institute of Political and Ethnic Studies of the NAS of Ukraine

© Бевз Т.

Annotation. *The study covers the relationship and interaction between Ukraine and Poland during the first six months of the full-scale war of the Russian Federation against Ukraine. The article briefly examines the issue of the common unifying history of the two countries, the position of Polish thinkers on the role of Ukraine, as well as the common enemy—the Russians. The emphasis is placed on the fact that an independent Poland is impossible without an independent Ukraine, and the destinies and security of Ukraine and Poland are inextricably linked. Attention is focused on landmark events that confirm unity in the relations between Ukraine and Poland, in particular the celebration of the 100th anniversary of their independence in 2018, as well as the Day of Unity of Ukraine. Speaking about unity as a key vector of cooperation between Ukraine and Poland, we state that unity is measured, in particular, by such indicators as the level of support and mutual assistance, the level of trust in social institutions, and the unity of values.*

It is noted that the full-scale war destroyed the contradictions, first of all, the historical ones, that existed between the two states. It is symbolic that a day before the invasion, the leaders of the states of the Lublin Triangle—the Presidents of Ukraine, Volodymyr Zelenskyi, the Republic of Lithuania, Gitanas Nausėda, and the Republic of Poland, Andrzej Duda—signed a joint statement condemning the actions of the Russian Federation and confirming their resolute commitment to the sovereignty, independence, and territorial integrity of Ukraine, as well as caring for security architecture in the world.

Special attention is focused on issues of interaction between countries, presidents, and governments in conditions of full-scale war; lobbying by Poland for Ukraine's application to become a member of the European Union; and support for refugees. The issue of military and humanitarian aid to Ukrainians was revealed. Poland has become a strategic partner for Ukraine. An important point is that not only the Polish government is helping Ukraine, but also Polish civil society is demonstrating unity in supporting Ukrainians. After all, Ukraine is fighting not only for its own security but also for the security of all of Europe. Unity has become a key vector of cooperation between Ukraine and Poland.

Key words: *unity; Ukraine; Poland; vector of cooperation; full-scale war of the Russian Federation against Ukraine.*

Постановка проблеми. Поняття «єдність» має декілька значень: тісний зв'язок, згуртованість, цілісність, неподільність. Єдність – поєднання кількох складових: ідентичності, довіри, взаємодії, доступності та інтеграції суспільства, а ще показник готовності до спільної дії, тобто здатності суспільства чи спільноти до спільної дії в умовах нагальної потреби, викликів та загроз. Офіційне гасло Європейського Союзу «єдність у різноманітті» повною мірою реалізується в умовах повномасштабної війни Росії проти України. Принцип єдності став ключовим вектором змін у стосунках між країнами. Адже шлях до єдності – це подолання кризи довіри, бажання почути «Іншого». Єдність – це й пошук компромісів для спільного

вектора розвитку. Єдність виникає тоді, коли є довіра.

Упродовж усієї історії взаємостосунки Польщі та України були досить складними, суперечними, а подекуди й трагічними. З початком неспровокованої, незаконної, неприйнятної війни проти України Україна і Польща зуміли здолати суперечності, і насамперед історичні, та змінити вектор співпраці. Ключовим вектором співпраці між Україною та Польщею стала єдність у боротьбі проти спільного ворога. Війна стала випробуванням єдності у відносинах між країнами, у підтримці України, у середовищі українського та польського суспільств.

Актуалізація теми єдності України–Польщі у перші шість місяців повномасштабного вторгнення РФ в Україну

пов'язана також із загостренням стосунків між двома державами щодо зернової угоди на початку осені 2023 р., конфліктом між українським та польським урядом, відмовою зустрічі Президента Польщі з Президентом України, припиненням усієї допомоги українським біженцям у Польщі з 2024 р.

Аналіз джерел досліджень і останніх публікацій. Джерельною базою дослідження стали закони, договори, спільні заяви президентів України і Польщі, які були прийняті в умовах війни в Україні, та офіційні виступи президентів, міністрів, офіційних осіб України і Польщі.

Україна та Польща мають багато спільного – починаючи з історії і закінчуючи близькістю менталітетів та мов. Україну і Польщу пов'язують не лише спільний кордон, спільна історія, а й спільний ворог – росія. Знакові імена, знакові події, які об'єднують українців і поляків упродовж віків і є близькими для обох народів, виступають чинниками єдності обох народів. Польський історик, один із організаторів польського антиросійського повстання 1830–1831 рр. Йохан Лелевель (1786–1861) підтримував солідарність польських і українських селян проти російського царату. Інший польський історик Францішек Духінський (1816–1893) наголошував, що Україна – це фронт «арійсько-європейської цивілізації», яка «бореться із азійською ордою», і саме в Україні, «на Дніпрі», є локус єднання Європи. Францішек Духінський закликав європейські народи об'єднатися проти спільного ворога Європи – москви: «На Дніпро! На Дніпро! До Києва! О, народи Європи! Там ваша згода, бо саме там малороси ведуть боротьбу проти Москви

на захист своєї європейської цивілізації» [1]. І нині майже через два століття це гасло актуальне, тому що українці знову борються проти росії.

Крім знакових інтелектуалів, варто також пам'ятати знакові події двох народів, зокрема спільні перемоги українців і поляків: «диво на Віслі», оборона Замостя та знаменитий парад на Хрещатику у травні 1920 р. Є впевненість у тому, що тоді змогли разом захистити Європу від більшовиків, а зараз є впевненість у тому, що переможемо і захистимо Європу від рашизму.

Варто згадати, що у другій половині ХХ ст. польський мислитель Єжи Гедройць стверджував, що незалежна Польща неможлива без незалежної України, яка давно стала не лише загальним місцем польської політики, а й наріжним каменем суспільної думки країни на захід від Бугу. Журнал «Культура», який він видавав у Парижі з 1952 р., став рупором українсько-польського порозуміння. І саме Польща у 1991 р. першою визнала незалежність України. Польський інтелектуал-дисидент Казімеж Подляський у підпіллі опублікував дуже популярну книгу «Білоруси-литовці-українці. Наші вороги чи брати?».

До знакових подій, які утверджують єдність у стосунках України й Польщі, відноситься Спільна заява президентів України і Республіки Польща «До порозуміння і єднання», підписана 21 травня 1997 р., у якій зазначалося, що шлях до щирої дружби та єднання пролягає насамперед через правду і взаєморозуміння, а ще – «бажання бачити Україну і Польщу в об'єднаній Європі» [2]. Зазначимо також, що упродовж останніх двох десятиліть українці віддавали перевагу Польщі щодо пошуку місця роботи та

навчання, аніж багатом іншим країнам Європи.

2018 рік був знаковим як для українців, так і для поляків, які святкували 100-річчя незалежності своїх держав. 22 січня – особливий день для українців, адже це день проголошення української державної самостійності (1918) та день Соборності України (1919). Солідаризуючись з українцями, поляки долучалися до українських святкувань. Ієрарх Польської православної церкви, архієпископ Люблінський та Холмський Авель, відправляючи богослужіння перед пам'ятником воякам Армії УНР у День Соборності України у 2018 р., наголосив, що «це спільне святкування двох наших народів може бути добрим початком для побудови взаємовідносин, заснованих на християнській любові, вірі та надії» [3].

Наголошуючи на вагомості цих знакових подій для українців, ієрарх зазначав, що «ми зібралися тут, у Любліні, поляки та українці, православні та католики, аби спільно згадати про один з ключових моментів історії українського народу. Кожен народ живе тоді, коли зберігає свою пам'ять. Чудово, що нині поляки та українці можуть спільно святкувати цей великий день одного з двох братніх народів та розвивати спільну історичну пам'ять, пам'ять відкриту на чутливість сусіда» [3]. Не випадково місцем святкування став Люблін, який відзначив своє 700-річчя, що був важливим для українців містом, а його історія «показує, що в одному місці можуть у згоді жити люди різних культур, традицій та релігій» [3].

Генеральний консул України у Любліні Василь Павлюк стверджував, що символічно, що урочисті заходи проходять

на цвинтарі, де спочивають українські герої, які разом з поляками боролися проти спільного ворога: «Маємо таку історію і маємо іншу, важку історію між нашими народами. Ми повинні розмовляти про це, аби поставити крапку над «і», аби ми більше не сперечалися один з одним, бо коли ми сваримося між собою, то виграє тільки третій – як це було у нашій історії. Коли ми разом, то ніхто нас не може перемогти» [3]. Ідея про те, що разом, що єдині у боротьбі проти спільного ворога, набула нового звучання і сенсу у реаліях 2022 р.

Метою нашого дослідження є проаналізувати єдність як ключовий вектор співпраці України й Польщі у перші шість місяців повномасштабної війни, показати військову, гуманітарну та матеріальну підтримку України Польщею, а також допомогу українським біженцям від держави та польського суспільства.

Виклад основного матеріалу. 22 січня 2022 р. у столиці Польщі з нагоди Дня Соборності України представники української громади Варшави, українські дипломати, представники ЗМІ вшанували пам'ять воїнів Української Народної Республіки, похованих на православному Вольському кладовищі, наголосивши на символізмі відзначення Дня Злуки у світлі загрози для України з боку російського агресора [4]. Колишній очільник Об'єднання українців у Польщі (ОУП) Юрій Рейт підкреслив, що День Соборності об'єднує українців, які усвідомлюють загрозу для держави, по всьому світу – від України до Америки. Ця загроза стала реальністю 24 лютого 2022 р., коли росія розпочала повномасштабну війну проти України. Не можна не згадати й про те, що 23 лютого, у переддень початку війни, Президент Литви Гітанас

Науседа і Президент Польщі Анджей Дуда, перебуваючи в Україні, підписали спільну декларацію трьох країн (Литви, Польщі та України), в якій виступили за те, щоб Україна отримала статус країни-кандидата на членство в Європейському Союзі. Варто наголосити, що Польща і Литва з перших днів війни лобювали питання кандидатства України на членство в ЄС, переконуючи лідерів країн Європи.

Радослав Сікорський, колишній міністр закордонних справ Польщі, наголосив, що переконався, що вторгнення відбудеться, коли прочитав есе путіна «Про історичну єдність росіян і українців» та дізнався, що путін наказав надіслати його кожному російському солдату. «План полягав у тому, щоб знову зробити те, що Росія неодноразово робила з Україною в минулому: винищення її еліт, русифікацію її культури та населення та підкорення її ресурсів власним імперським потребам. Україну можна дозволити як селянський фольклор, але не як вільну і демократичну націю, яка сама обирає свою долю і союзників» [5].

Виступаючи 11 березня 2022 р. у Сеймі Республіки Польща, Президент України Володимир Зеленський наголосив, що «у перший день війни стало ясно і мені, і всім українцям, і, я впевнений, усім полякам... Стало ясно, що між нами, між нашими народами більше немає кордонів. Будь-яких фізичних. Будь-яких історичних. Будь-яких особистих» [6]. Аналогічну думку висловив і Президент Республіки Польща Анджей Дуда у промові з нагоди 231-річчя прийняття конституції: «...на десятиліття, а дай Боже, і на століття між нашими країнами – Польщею та Україною – не буде більше кордону», тобто йшлося

про співробітництво і те, що тепер не буде ніяких обмежень допомоги Польщі Україні. Польський кордон, нарешті, буде відкритий для українців, які втікають від російських бомб. Допомога та підтримка без кордонів.

Ще один важливий акцент, який свідчив про єдність у відносинах України і Польщі, окреслив Президент України, виступаючи в українському парламенті 22 травня 2022 р.: «Сьогодні ми з Президентом Польщі, з Анджеєм, розуміємо один одного з півслова. Наші парламенти, наші уряди й загалом наші народи розуміють один одного як ніколи. І неважливо, кирилиця чи латиниця, неважливо, як ми пишемо «воля» і «незалежність». Важливо, що ці речі українці й поляки називають однаково. І однаково готові їх захищати» [7].

Досить слухну думку висловив Президент України Володимир Зеленський під час спільної з Президентом Польщі Анджеєм Дудою участі у пленарному засіданні Верховної Ради України: «Сама того не усвідомлюючи, 24 лютого росія зруйнувала ще дещо. Це – своєрідне «сховище» минулих суперечностей між Україною та Польщею. Їх більше немає. В один день стало зрозуміло, що всі ці суперечності не мають сили, коли є сила такої загрози. Загрози виживання наших народів – України, Польщі, народів Європи» [8]. Понад те, «єдність українського та польських народів зараз не може ніхто порушити – ні політики, ні навіть члени журі на «Євробаченні» (йдеться про те, що українське журі поставило польському виконавцю 0 балів. – Т. Б.) [8]. А також наголосив, що «ми почали писати новий том нашої історії. Важливо – нашої спільної історії. Єдність наших народів має тривати

вічність. Її ніколи більше не має паплюжити ворожнеча» [8]. Нікуди не зникають складні питання історичної політики, колективної пам'яті та трагічних сторінок минулого, однак набувають сили нова історія спільної боротьби, нові герої, мужні захисники.

За шість місяців повномасштабної війни Президент Республіки Польща Анджей Дуда тричі побував в Україні: у квітні, травні та серпні. На початку квітня Анджей Дуда був з візитом в Україні разом із президентами Литви, Латвії та Естонії, відвідав звільнені населені пункти Київщини і на власні очі побачив звірства в Бородянці. Приїхавши вдруге у травні, Анджей Дуда став першим главою іноземної держави, який виступив в українському парламенті з початку повномасштабної війни росії проти України. Під час своєї промови він цитував «Вічного революціонера» Івана Франка, наголошував на важливості перемоги України у війні, її вступі до Європейського Союзу, говорив про єдність та відповідальність українців і поляків, про спільне минуле та про спільне європейське майбутнє, наголошуючи: «Я особисто не заспокоюся, поки Україна не стане членом Європейського Союзу повною мірою цього слова» [9]. Його виступ без перебільшення став історичним, знаковим для обох наших країн та русійним для спільних перспектив. Президент Польщі здійснив візити до європейських столиць країн, які не готові були підтримати рішення про кандидатство, з метою лобювання питання членства України у Європейському Союзі. Варто зазначити, що Польща і особисто Анджей Дуда відіграли вагомий роль в отриманні Україною кандидатства у члени Європейського Союзу.

Втретє президент Польщі перебував з візитом в Україні 23 серпня, у День Державного прапора, та особисто взяв участь у другому саміті Кримської платформи, тоді як більшість політиків долучилася до засідання через відеозв'язок, та звернувся до присутніх українською та кримськотатарською мовами, зазначивши, що «Крим – це Україна. Так, як Гданськ чи Люблін є частиною Польщі, так Крим є і буде частиною України» [10].

Перша леді Польщі Агата Корнхаузер-Дуда першою записала українською мовою звернення для світу на підтримку українських жінок та матерів. Родина польського президента віддала свою резиденцію для українських біженців, а літак польського президента перевозив українських онкохворих дітей на лікування до Італії [9]. Агата Корнхаузер-Дуда в умовах війни відвідала з приватним візитом Львів, Івано-Франківськ, Злочів, Жовкву та Кам'янець-Подільський і наголосила: «Польща й надалі, у такі важкі для нас часи, підтримуватиме українців, допомагатиме гуманітарною допомогою, прийматиме наших громадян на території своєї держави. Адже Україна зараз захищає весь світ» [11]. Акцентувалася увага й на тому, що об'єднання відбулося всередині кожної країни. На цьому наголосила Агата Корнхаузер-Дуда під час Другого саміту перших леді та джентльменів, зазначивши, що поляки об'єдналися і надали величезну підтримку українцям.

Після початку повномасштабної війни Польща стала ключовим логістичним центром для допомоги Україні. Оскільки в умовах війни росії проти України вітчизняні порти опинилися в стані блокади і довелося

переорієнтовувати всю логістичну інфраструктуру, усі потоки експорту від південних портів до західних сухопутних кордонів, Україна та Польща підписали меморандум про посилення співробітництва в залізничній сфері, згідно з яким створили спільне логістичне підприємство двох країн. Понад те, Україна і Польща об'єднали зусилля, щоб знайти відповіді на актуальні для бізнесу питання. Загалом Польща стала вікном на глобальний ринок.

З початком повномасштабної війни українські біженці зупинили свій вибір саме на Польщі багато в чому через культурно-мовну близькість, спільність кордонів, історії та навіть незважаючи на те, що в низці країн Європейського Союзу матеріальна підтримка була більшою. Поляки з першого дня війни самоорганізувалися для порятунку українців, пропонуючи допомогу з розселення, перевезення, перекладу. У Польщі набрала обертів потужна хвиля підтримки українців у війні з російським окупантом. До допомоги українським біженцям, за результатами спеціального опитування Польського економічного інституту, долучилися 77% поляків. Це були різні форми підтримки – від фінансових та матеріальних перерахувань, волонтерської діяльності до надання своїх будинків і квартир. На початку війни, у перші дні, допомагали 70% дорослих поляків, а результат допомоги упродовж наступних тижнів становив приблизно 50% [12]. Найімовірніша фактична вартість допомоги становить 9–10 млрд. злотих (близько 2 млрд. доларів). Польща прийняла найбільше українських біженців з-поміж усіх інших європейських країн.

Уже 7 березня 2022 р. на засіданні Ради Міністрів Польщі ухвалили

спеціальний закон, який був опрацьований у терміновому порядку впродовж кількох днів під керівництвом міністра внутрішніх справ і адміністрації. Польський Сейм ухвалив закон про допомогу громадянам України, за яким наші громадяни, котрі вимушено тимчасово переїхали до Польщі через агресію російської федерації, отримують майже такі самі права й можливості, як і громадяни Польщі: легальне проживання, працевлаштування, навчання, медичну опіку, соціальні гарантії. Верховна Рада України 28 липня ухвалила аналогічний, дзеркальний законопроект № 7550 про встановлення правових та соціальних гарантій для громадян Польщі, які перебувають на території України. Згідно із законопроектом громадяни Польщі зможуть перебувати на території України впродовж 18 місяців після ухвалення закону та користуватися усіма правами й свободами, як і громадяни України: права на працевлаштування без спеціального дозволу на застосування праці іноземців; державну реєстрацію як платників податків та отримання реєстраційного номера облікової картки платника податків; провадження господарської діяльності; здобуття освіти, соціальні виплати, медичне обслуговування на умовах громадян України.

На кінець травня 2022 р. у Польщі прихисток знайшла найбільша кількість українців серед інших країн Європи – понад 1,1 млн. людей [13]. За перші півроку статус тимчасового захисту у Польщі отримали 1 мільйон 234,7 тисячі українських біженців. З них офіційно працевлаштувалися 372 тисячі [14]. Польський прем'єр-міністр Матеуш Моравецький висунув тезу про те, що «Польща не тільки не втрачає

через українців, це українці працюють на Польщу» [15]. Абсолютно чужі люди в чужій країні ділилися своїм дахом. Здавалося б, «ми з поляками маємо в історії багато питань і могли ставитися по-різному, але в сучасному світі все так і має бути між справжніми сусідами. І це дуже цінно» [16]. Відома низка приватних історій, які демонструють ставлення українців до поляків і поляків до українців. Чужі люди знаходили точки дотику за кілька хвилин, зближуючись ментально, серцем з людьми з України, відзначаючи, що не усі обличчя залишаться у пам'яті, але усі закарбуються у серці. Це типова історія, як дві нації, які мають спільні кордони, допомагають одна одній і готові мешкати разом [16].

Завдяки принципу єдності у боротьбі проти спільного ворога Польща та Україна переживають чи не найкращий період своїх відносин за всю новітню історію. Згідно з результатами дослідження Info Sapiens на замовлення польського Центру діалогу імені Юліуша Мерошевського зараз до поляків добре або дуже добре ставляться 83% українців [17]. Вісім з десяти українців ставляться до польського народу добре або дуже добре, з початку повномасштабного вторгнення своє ставлення на краще змінили 73% українців [17]. Понад половина українців вважають, що стосунки між нашими країнами мають бути набагато ближчими, ніж просто добросусідськими. На думку 29% українського суспільства, Польща й Україна мають перебувати в союзних відносинах із взаємопідтримкою та узгодженою зовнішньою політикою, і стільки ж вважають, що ці відносини мають бути співдружністю з суто символічним кордоном та спільною зовнішньою політикою [17]. На противагу їм

40% українців вважають, що достатньо добросусідських польсько-українських відносин. Галичина – єдиний регіон, де трохи понад половина українців (53%) не бажають надто зближуватись з Польщею [17].

У Польщі домінують проукраїнські та антиросійські настрої, підтримка України та українців зараз непохитна. За даними опитування, хоча прийняття Польщею біженців із України підтримує переважна більшість поляків (82%), їх кількість потроху знижується [18]. На межі лютого й березня таких громадян було 94%, через місяць – 91%, згодом 89%, а у липні 2022 р. їх уже було 82% [18]. Теперішнє падіння на 7% супроводжується зростанням на 5% кількості противників прийняття біженців із України – до 12% респондентів [18]. І це теж нормально.

До України постійно надходить гуманітарна та військова допомога з Польщі. Міжнародна допомога для України надходить через Польщу як хаб. Польща займає друге місце за масштабами цієї допомоги після США, тобто на 50 млрд. злотих (близько 11 млрд. євро) військової, фінансової та гуманітарної допомоги (станом на 15.04.2023), що становить 2% від ВВП Польщі [19]. Міністр фінансів Польщі Магдалена Жечковська наголосила, попри те, що Польща не отримала від ЄС належної компенсації за допомогу Україні: «Це потрібно робити, оскільки Україна бореться за наше майбутнє, наші цінності і нашу свободу» [19]. Близько 3 млрд. євро становить військова допомога.

Forbes опублікував список Топ-20 друзів України. Найвищий рейтинг дружності (100 балів) мала Польща. Без єдності нічого не було б можливим.

З ініціативи відомого польського журналіста, соціолога, головного редактора видання «Політична критика» Славоміра Сераковського у Польщі у липні 2022 р. достроково за участю понад 200 тис. людей зібрано 100% коштів на ударний безпілотний літальний апарат Bayraktar TB2 для потреб Збройних сил України. До збору коштів долучилися десятки відомих осіб: від найбільш популярних у Польщі акторів та режисерів, наприклад, лауреата кінопремії «Оскар» Павела Павліковського, режисера Агнешки Голланд, колишнього польського омбудсмана Адама Боднара, і колишніх дисидентів, зокрема Адама Міхніка, до відомих інфлюенсерів [20]. Під час збору коштів трапилася низка незвичних випадків: чоловік перерахував на акцію 5 злотих (40 грн.) зі своєї дуже скромної соціальної допомоги у розмірі 717 злотих, що дуже мало за польськими мірками, мотивуючи тим, що не може перерахувати багато, але відчуває потребу допомоги. Ця історія зворушила, і організатори підготували окрему акцію зі збору коштів для чоловіка, зібравши за два дні еквівалент трьох його місячних соціальних виплат. Друга історія: у подружньої пари була 50-та річниця шлюбу і вони попросили замість подарунків робити перекази на акцію. І ще одна вражаюча історія: чоловік ретельно стежив за акцією, але, на жаль, помер не дочекавшись її завершення. Його родина попросила всіх перед похороном, аби замість купівлі квітів вони перевели кошти на Bayraktar [20]. Такі історії є свідченням того, як прості люди прагнуть допомогти Україні, підтримати її матеріально та морально, демонструючи єдність з українським народом та усвідомлюючи, що ворог у них один. Зазначимо, що це

був перший найбільший збір коштів на зброю в Польщі з 1939 р.

Імовірно, тут варто зазначити, що поляки дуже добре пам'ятають, що таке російська і радянська окупації. І те, що у Катині в 1940 р. росіяни вбили понад 20 тисяч польських громадян. А події в Бучі, Ірпені, Маріуполі підтверджують, що росіяни не змінилися.

Головне, щоб єдність Заходу, який стоїть пліч-о-пліч з Україною, зберігалася. Польща є прикладом для інших європейських країн. Швидкість реакції, рішучість у солідарності та допомозі країнам, які потребують цієї допомоги, і захист міжнародного права – це та основа, на якій і надалі будуватиметься безпека всього Європейського континенту.

Як це не парадоксально, але війна створила нові можливості, і девіз поляків, які боролися за свою свободу у XIX столітті, «За вашу і нашу свободу» набув нового звучання, оскільки сьогодні українська свобода означає також свободу Польщі та інших наших сусідів.

Україна та Польща від 24 лютого пройшли шлях зближення більший, ніж за минулих 30 років. Потужна військова і дипломатична допомога польської держави викликає захоплення українців. Спільний досвід, дивовижно людяна реакція польського суспільства щодо українських жінок, дітей та старших людей, які були змушені шукати прихистку в Польщі. Героїзм українців захоплює поляків. Незважаючи на внутрішні політичні суперечності, навколо питання допомоги Україні в Польщі склалася національна єдність [21]. «Єдність наших народів має залишитися сталою величиною. Ні тепер, ні в майбутньому ніхто не має права порушити цю єдність» [8]. Важливо, щоб ця єдність зберігалася

завжди і не було жодних чинників, які б її порушували.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що в умовах повномасштабної війни (для аналізу були використані дані упродовж кінця лютого–серпня 2022 р. – Т. Б.) Україна і Польща розпочали «писати» нову сторінку у спільну історію обох країн, яка базується на принципі єдності, адже у найважчі періоди «затемнення» українці й поляки єднаються міцно і стають пліч-о-пліч попри минулі чвари й непорозуміння. Польща надає гуманітарну, матеріальну та військову допомогу Україні та є важливим хабом для міжнародної підтримки України. Важливо й те, що, незважаючи на внутрішні політичні суперечності навколо питання допомоги Україні, в Польщі склалася національна єдність. Польща демонструвала єдність у підтримці України до євроінтеграційних прагнень. Відбулося усвідомлення того, що питання минулого не можуть домінувати над викликами сьогодення, ідея єдності панувала упродовж перших шести місяців повномасштабної війни у відносинах між державами, урядами та громадянами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волковський В. Польські витоки українського націоналізму: польське українофільство XIX ст. 25.03.2018. URL: <https://uamoderna.com/md/volkovsky-nationalism> (дата звернення: 05.06.2022).
2. Спільна заява Президентів України і Республіки Польща «До порозуміння і єднання». 21.05.1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_005#Text (дата звернення: 05.05.2022).
3. Поляки та українці у Любліні відзначили 100-річчя Соборності України. 22.01.2018. URL: [richchya-sobornosti-ukra%D1%97ni-foto](https://volynua.com/index.php/posts/polyakita-ukra%D1%97nci-u-lyublina-vidznachili-100-richchya-sobornosti-ukra%D1%97ni-foto) (дата звернення: 15.06.2022).
4. У Варшаві у День Соборності України вшанували пам'ять воїнів УНР. 23.01.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3390173-u-varsavi-vsanuvali-voiviv-unr-u-den-sobornosti-ukraini.html> (дата звернення: 12.06.2022).
5. Wintour P. The revenge of history in Ukraine: year of war has shaken up world order. 26.12.2022. URL: https://www.theguardian-com.translate.google/world/2022/dec/26/ukraine-war-revenge-of-history-how-geopolitics-shaping-conflict?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=sc (дата звернення: 13.08.2022).
6. Виступ Президента України Володимира Зеленського в Сеймі Республіки Польща. 11.03.2022. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-v-sejmi-res-73497> (дата звернення: 16.07.2022).
7. Без вільної України не може бути вільної Польщі. 22.05.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3489506-bez-vilnoi-ukraini-ne-moze-buti-vilnoi-polsi.html> (дата звернення: 11.08.2022).
8. Виступ Президента України Володимира Зеленського під час спільної з Президентом Польщі Анджеєм Дудою участі у пленарному засіданні Верховної Ради. 22.05.2022. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-pid-chas-sp-75261> (дата звернення: 24.08.2022).
9. Саліженко О. Історичний день у Верховній Раді. Обійми Дуди і Зеленського та ще одна реінкарнація ОПЗЖ. URL: <https://www.chesno.org/post/5196/>
10. Треба звільнити окупований півострів: Дуда заговорив українською на саміті Кримської платформи (ВІДЕО). 23.08.2022. URL: <https://www.dsnews.ua/ukr/politics/treba-zvilniti-okupovaniy-pivostriv-duda-zagovoriv-ukrajinskoju-na-samiti-krimskojiplatformi-video-23082022-464861>
11. Васильчук В. Перша леді Польщі відвідала Кам'янець-Подільський. 29.04.2022. URL: <https://suspilne.media/233920-persa-ledi-polsi>

vidvalada-kamanec-podilskij/ (дата звернення: 25.08.2022).

12. Polacy wydali 10 miliardów złotych na pomoc dla uchodźców z Ukrainy. 27.07.2022. URL: <https://www.rp.pl/gospodarka/art36764701-polacy-wydali-10-miliardow-zlotych-na-pomoc-dla-uchodzcow-z-ukrainy> (дата звернення: 05.06.2023).

13. Ukrainians granted temporary protection in May. 07.07.2022. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220707-2> (дата звернення: 21.07.2022).

14. Скільки заробітчан із Польщі переказують гроші в Україну – опитування. URL: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/skilki-zarobitchan-iz-polshchi-perekazujut-hroshi-v-ukrainu-opituvannja.html> (дата звернення: 05.06.2023).

15. Morawiecki: Polska nie traci w związku z przyjęciem uchodźców z Ukrainy. 23.05.2022. URL: <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/morawiecki-polska-nie-traci-w-zwiazku-z-przyjeciem-uchodzcow-z-ukrainy-ukraincy/j5qvqdc> (дата звернення: 26.06.2023).

16. Зустрічі на «пероні Любові»: як під час війни поляки відкрили для українців не лише свої кордони, а й серця. 22.07.2022. URL: <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=99186> (дата звернення: 05.06.2022).

17. З початку великої війни 73% українців змінили на краще своє ставлення до поляків. 24.08.2022. URL: <https://internetua.com/z-pocsatku-velikoyi-viini-73-ukrayinciv-zminili-na-krasxe-svoje-stavlennya-do-polyaki> (дата звернення: 15.08.2023).

18. Воронич А. Війна в Україні загрожує безпеці Польщі. 01.07.2022. URL: <https://wz.lviv.ua/world/463583-viina-v-ukraini-zahrozhuie-bezpetsi-polshchi> (дата звернення: 18.06.2023).

19. Польща надала Україні вже майже €11 мільярдів допомоги. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3696283-polsa-nadala-ukraini-vze-majze-11-milardiv-dopomogi.html> (дата звернення: 05.08.2023).

20. Славомір Сераковський, ініціатор збору коштів у Польщі на Bayraktar

для України. 25.07.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3536307-clavomir-serakovskij-iniciator-zboru-kostiv-u-polsi-nabayraktar-dla-ukraini.html> (дата звернення: 03.08.2023).

21. Новий українсько-польський союз: реалії і перспективи. 22.05.2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-polshcha-soyuz-spivpratsya/31877283.html> (дата звернення: 12.08.2023).

REFERENCES

1. VOLKOVSKYI, V. (2018). *Polish Origins of Ukrainian Nationalism: Polish Ukrainophilism of the 19th Century*. [online] Available at: <https://uamoderna.com/md/volkovsky-nationalism> [Accessed 05 June 2022]. [in Ukr.]

2. *Joint Statement of the Presidents of Ukraine and the Republic of Poland "To Understanding and Unity"*. (1997). [online] Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_005#Text [Accessed 05 May 2022]. [in Ukr.]

3. *Poles and Ukrainians in Lublin Celebrated the 100th Anniversary of the Unity of Ukraine*. (2018). [online] Available at: <https://volynua.com/index.php/posts/polyaki-ta-ukra%D1%97nci-u-lyublina-vidznachili-100-richchya-sobornosti-ukra%D1%97ni-foto> [Accessed 05 June 2022]. [in Ukr.]

4. *In Warsaw, on the Day of the Unity of Ukraine, the Memory of the Soldiers of the Ukrainian People's Republic was Commemorated*. (2022). [online] Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3390173-u-varsavi-vsanuvali-voiniv-unr-u-den-sobornosti-ukraini.html> [Accessed 12 June 2022]. [in Ukr.]

5. WINTOUR, P. (2022). *The Revenge of History in Ukraine: Year of War has Shaken up World Order*. [online] Available at: https://www.theguardian.com.translate.google/world/2022/dec/26/ukraine-war-revenge-of-history-how-geopolitics-shaping-conflict?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=sc [Accessed 13 August 2022]. [in Ukr.]

6. *Speech of the President of Ukraine Volodymyr Zelenskyi in the Sejm of the Republic*

- of Poland. (2022). [online] Available at: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-v-sejmires-73497> [Accessed 16 July 2022]. [in Ukr.]
7. *Without Free Ukraine, there cannot be Free Poland.* (2022). [online] Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3489506-bez-vilnoi-ukraini-ne-moze-buti-vilnoi-polsi.html> [Accessed 11 August 2022]. [in Ukr.]
8. *Speech of the President of Ukraine Volodymyr Zelenskyi during his Joint Participation with the President of Poland Andrzej Duda in the Plenary Session of the Verkhovna Rada.* (2022). [online] Available at: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-pid-chas-sp-75261> [Accessed 24 August 2022]. [in Ukr.]
9. SALIZHENKO, O. *Historic Day in the Verkhovna Rada. Hugs of Duda and Zelenskyi and Another Reincarnation of the OPFL.* [online] Available at: <https://www.chesno.org/post/5196/> [in Ukr.]
10. *The Occupied Peninsula must be Freed: Duda Spoke in Ukrainian at the Summit of the Crimean Platform (VIDEO).* (2022). [online] Available at: <https://www.dsnews.ua/ukr/politics/treba-zvilniti-okupovaniy-pivostriv-dudazagovoriv-ukrajinskoyu-na-samiti-krimskojiplatformi-video-23082022-464861> [in Ukr.]
11. VASYLCHUK, V. (2022). *The First Lady of Poland Visited Kamianets-Podilskiyi.* [online] Available at: <https://suspilne.media/233920-persa-ledi-polsi-vidvidala-kamanec-podilskij/> [Accessed 25 August 2022]. [in Ukr.]
12. *Polacy Wydali 10 Miliardów Złotych na Pomoc dla Uchodźców z Ukrainy.* (2022). [online] Available at: <https://www.rp.pl/gospodarka/art36764701-polacy-wydali-10-miliardow-zlotych-na-pomoc-dla-uchodzcow-z-ukrainy> [Accessed 05 June 2022]. [in Pol.]
13. *Ukrainians Granted Temporary Protection in May.* (2022). [online] Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220707-2> [Accessed 27 July 2022]. [in Eng.]
14. *How Many Workers from Poland Transfer Money to Ukraine – Survey.* [online] Available at: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/skilki-zarobitchan-iz-polshchi-perekazuju-t-hroshi-v-ukrajinu-opituvannja.html> [Accessed 05 June 2023]. [in Ukr.]
15. *Morawiecki: Polska nie Traci w Słóży z Połączeniem Uchodźców z Ukrainy.* (2022). [online] Available at: <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/morawiecki-polska-nie-traci-w-zwiazku-z-przyjeciem-uchodzcow-z-ukrainy-ukraincy/j5qvqdc> [Accessed 26 June 2023]. [in Pol.]
16. *Meetings at the “Love Platform”: how During the War the Poles Opened not only their Borders, but also their Hearts to the Ukrainians.* (2022). [online] Available at: <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=99186> [Accessed 05 June 2022]. [in Ukr.]
17. *Since the Beginning of the Great War, 73% of Ukrainians have Changed their Attitude Towards Poles for the Better.* (2022). [online] Available at: <https://internetua.com/z-pocstatku-velikoyi-viini-73-ukrayinciv-zminili-na-krasx-svoje-stavlennya-do-polyakiv> [Accessed 15 August 2023]. [in Ukr.]
18. VORONYCH, A. (2022). *The War in Ukraine Threatens the Security of Poland.* (2022). [online] Available at: <https://wz.lviv.ua/world/463583-viina-v-ukraini-zahrozhuie-bezpetsi-polshchi> [Accessed 18 June 2023]. [in Ukr.]
19. *Poland has Already Provided Almost €11 Billion in Aid to Ukraine.* [online] Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3696283-polsa-nadala-ukraini-vze-majze-11-milardiv-dopomogi.html> [Accessed 05 August 2023]. [in Ukr.]
20. *Clawomir Sierakovskiyi, the Initiator of Fundraising in Poland on Bayraktar for Ukraine.* (2022). [online] Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3536307-clavomir-serakovskij-initiator-zboru-kostiv-u-polsi-na-bayraktar-dla-ukraini.html> [Accessed 03 August 2023]. [in Ukr.]
21. *The New Ukrainian-Polish Union: Realities and Prospects.* (2022). [online] Available at: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayinapolshcha-soyuz-spivpratsya/31877283.html> [Accessed 12 August 2023]. [in Ukr.]